

Z DNIEM 1 WRZEŚNIA
2011 ROKU PRACA WIELU
PEDAGOGÓW SZKOLNYCH
ISTOTNIE SIĘ ZMIENI.
TO EFEKT PIERWSZEGO ETAPU
WPROWADZANIA W ŻYCIĘ
NOWYCH ZASAD POMOCY
PSYCHOLOGICZNO-
-PEDAGOGICZNEJ.

TEMAT MIESIĄCA

PLANOWANIE *pracy pedagoga* W ROKU SZKOLNYM 2011/2012

Chcąc właściwie zaplanować swoje działania w roku szkolnym 2011/2012, trzeba koniecznie zapoznać się z pakietem sześciu rozporządzeń MEN z dnia 17 listopada 2010 roku. Należy również sięgnąć do wielokrotnie nowelizowanego rozporządzenia MENiS z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 225 z późn. zm.) – ujednolicony tekst rozporządzenia, według stanu na 1 września 2010 r., w którym są informacje dotyczące rodzajów dokumentacji, jaką powinien posiadać pedagog szkolny.

Poznanie aktualnie obowiązujących przepisów prawa oświatowego jest niezwykle istotne, bowiem w roku szkolnym 2011/2012 pedagog zatrudniony:

- w każdym gimnazjum, szkole podstawowej specjalnej, szkole ponadgimnazjalnej specjalnej, szkole podstawowej ogólnodostępnej z oddziałami specjalnymi, szkole ponadgimnazjalnej ogólnodostępnej z oddziałami specjalnymi, młodzieżowym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym i pozostałych placówkach oświatowych – planując swoją pracę, musi działać na podstawie nowego rozporządzenia MEN z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2010 r., Nr 228, poz. 1487), które weszło w życie 1 lutego 2011 r.,

- w szkole podstawowej ogólnodostępnej, szkole podstawowej z oddziałami integracyjnymi,

w szkole podstawowej integracyjnej, szkole ponadgimnazjalnej ogólnodostępnej, szkole ponadgimnazjalnej z oddziałami integracyjnymi bądź w szkole ponadgimnazjalnej integracyjnej – powinien planować swoją pracę nadal w oparciu o rozporządzenie MEN z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 11, poz. 114), ale z uwzględnieniem działań przygotowujących do zmian, jakie zaczną obowiązywać w jego placówce od 1 września 2012 r., a które zapisane są w rozporządzeniu MEN o pomocy psychologiczno-pedagogicznej z dnia 17 listopada 2010 r.

Plan pracy na rok szkolny 2011/2012

Planowanie pracy ma charakter zadaniowy i służy głównie sprecyzowaniu zadań nałożonych na pedagoga szkolnego oraz wytyczeniu i koordynacji przedsięwzięć zmierzających do ich realizacji. Efekty procesu planowania powinny być ujęte w planie pracy na dany rok szkolny. Aby dobrze opracować taki plan, trzeba koniecznie odwołać się do:

- standardowej puli zadań podstawowych, określonych zapisami prawa oświatowego,
- listy zadań dodatkowych, wynikających ze statutu szkoły oraz specyfiki placówki,
- posiadanych kwalifikacji zawodowych oraz aktywności własnej – takiego obszaru działania, do którego pedagog ma dodatkowe uprawnienia (socjoterapia, rewalidacja) bądź w którym dobrze się on czuje i może robić coś, co lubi, np. rekreacja, turystyka, fotografia itp.,
- organizacji własnego warsztatu pracy (odpowiednio wyposażony gabinet, podręczna biblioteczka, niezbędne materiały i pomoce dydaktyczne),
- form i metod dokumentowania podjętych działań,
- osobistych potrzeb związanych z doskonaleniem zawodowym.

Jeden egzemplarz planu pracy należy złożyć u dyrektora szkoły, drugi – z adnotacją „zatwierdzam”, pieczęcią szkoły i podpisem dyrektora – powinien być wpięty w dzienniku pracy pedagoga szkolnego.

Nowe zadania pedagoga szkolnego

Dla pedagogów szkolnych zatrudnionych w gimnazjach, szkołach specjalnych oraz placówkach, głównym odnośnikiem jest rozporządzenie MEN z dnia 17 listopada 2010 r. Dokument ten określa, że do podstawowych zadań pedagoga oraz psychologa w szkole należy:

- prowadzenie badań i działań diagnostycznych, w tym diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych, edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, a także wspieranie mocnych stron uczniów,

- minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych, zapobieganie zaburzeniom zachowania oraz realizacja różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej w środowisku szkolnym i pozaszkolnym poszczególnych uczniów,
- prowadzenie terapii indywidualnej i grupowej.

Oprócz zadań bezpośrednio związanych z pełnieniem funkcji pedagoga są jeszcze inne, które – na mocy tego rozporządzenia – przypisano wszystkim nauczycielom oraz specjalistom pracującym w danej placówce, a więc również pedagogowi szkolnemu. Obejmują one:

- udzielanie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, która polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu jego indywidualnych możliwości psychofizycznych;
- działania pedagogiczne prowadzone wraz z nauczycielami i innymi specjalistami:
 - w klasach I–III szkoły podstawowej – obserwacja i pomiar pedagogiczny mające na celu rozpoznanie u uczniów ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się,
 - w gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej – doradztwo edukacyjno-zawodowe;
- udział w pracy zespołu tworzonego przez nauczycieli i innych specjalistów pracujących w szkole z dzieckiem, którego celem jest:
 - analiza poziomu wiadomości, umiejętności i funkcjonowania ucznia posiadającego orzeczenie lub opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, jak również ucznia, co do którego stwierdzono na podstawie działań pedagogicznych potrzebę objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, a następnie opracowanie dla niego Planu Działań Wspierających bądź Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego oraz okresowa ocena skuteczności podjętych działań;
- podejmowanie działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych;
- udzielanie uczniom porad i konsultacji;
- wspieranie rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz rozwijanie ich umiejętności wychowawczych, szczególnie w formie porad, konsultacji, warsztatów i szkoleń.

Pedagog szkolny może – podobnie jak inni nauczyciele i specjaliści zatrudnieni w szkole – prowadzić zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej, a także – o ile posiada odpowiednie kwalifikacje, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym.

Działania na rzecz organizowania pomocy materialnej uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej nie są już zadaniem pedagoga szkolnego, gdyż nie wchodzi w zakres pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Teraz zadania do

realizacji w tym zakresie wskazuje/przydziela pracownikom dyrektor szkoły – oczywiście na podstawie odpowiednich zapisów w Statucie szkoły i stosownie do zdiagnozowanych potrzeb oraz możliwości placówki, z uwzględnieniem posiadanych zasobów kadrowych. Dyrektor może zlecić to zadanie również pedagogowi. Dla pedagogów szkolnych, zatrudnionych w szkołach podstawowych i ponadgimnazjalnych, z wyjątkiem szkół specjalnych, podstawowe zadania na rok szkolny 2011/2012 określa nadal rozporządzenie o pomocy psychologiczno-pedagogicznej z dnia 7 stycznia 2003 roku. Zadania te obejmują:

- rozpoznawanie indywidualnych potrzeb uczniów oraz analizowanie przyczyn niepowodzeń szkolnych,
- określanie form i sposobów udzielania uczniom, w tym uczniom z wybitnymi uzdolnieniami, pomocy psychologiczno-pedagogicznej, odpowiednio do rozpoznanych potrzeb,
- organizowanie i prowadzenie różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów, rodziców i nauczycieli,
- podejmowanie działań wychowawczych i profilaktycznych wynikających z programu wychowawczego szkoły i programu profilaktyki, o których mowa w odrębnych przepisach, w stosunku do uczniów, z udziałem rodziców i nauczycieli,
- wspieranie działań wychowawczych i opiekuńczych nauczycieli,
- planowanie i koordynowanie zadań realizowanych przez szkołę na rzecz uczniów, rodziców i nauczycieli w zakresie wyboru przez uczniów kierunku kształcenia i zawodu, w przypadku gdy w szkole nie jest zatrudniony doradca zawodowy,
- działanie na rzecz zorganizowania opieki i pomocy materialnej uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Kilka wskazówek praktycznych

W procesie planowania pracy w nowym roku szkolnym – na równi z określeniem, co zamierza pedagog robić, jakie podejmie oddziaływania obowiązkowe i dodatkowe – istotne jest, jak chce to realizować. Warto pamiętać, że podstawową działalnością pedagoga jest przede wszystkim bezpośrednia praca z uczniem, wymagającym w danej chwili wzmoczonej pomocy i opieki wychowawczo-dydaktycznej. Bazą dającą pedagogowi szanse powodzenia jest poznanie uczniów oraz ścisła współpraca z ich rodzicami i nauczycielami. Trzeba przy tym pamiętać, że pedagog szkolny – podejmując jakiegokolwiek oddziaływania – nie wyręcza nauczycieli ani rodziców, ale interweniuje w przypadku wyczerpania dostępnych im możliwości.

Jak zaplanować godziny swojej pracy

Bez względu na to, ile wynosi ustalony przez organ prowadzący szkołę/placówkę pensum pedagoga szkolnego,

powinien on brać pod uwagę rozkład zajęć dla uczniów, tak by korzystając z jego pomocy, nie opuszczali obowiązkowych lekcji lub zajęć pozalekcyjnych, w których biorą udział w ramach udzielanej im w szkole pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Warto też uwzględnić fakt, że niektórzy rodzice ze względu na pracę zawodową czy też sytuację rodzinną dysponują czasem zwykle dopiero w godzinach popołudniowych. Dlatego warto przeznaczyć przynajmniej jeden dzień w tygodniu na pracę np. w godzinach 13.00/14.00 – 17.00/18.00 lub podzielić czas pracy w tym dniu na godziny przed- i popołudniowe.

Jak powitać pierwszoklasistów i ich rodziców

1 września każdego roku w szkołach pojawiają się nowi uczniowie. Zadaniem pedagoga szkolnego jest jak najszybsze nawiązanie kontaktu z nimi oraz ich rodzicami, wsparcie wychowawców w rozpoznaniu indywidualnych potrzeb i możliwości nowych podopiecznych oraz integrowaniu z nowym dla nich środowiskiem szkolnym.

Podczas Rady Pedagogicznej rozpoczynającej nowy rok szkolny, a odbywającej się w ostatnich dniach sierpnia, pedagog:

- kompletuje klasowe listy pierwszoklasistów,
- uzgadnia z wychowawcami klas pierwszych harmonogram zajęć integracyjnych przewidzianych we wrześniu,
- rozdaje wychowawcom ofertę współpracy w pierwszym semestrze lub na cały rok szkolny oraz kwestionariusze ankiet dla uczniów do wypełnienia w drugim tygodniu nauki,
- uzgadnia z dyrektorem i wychowawcami termin pierwszego ogólnego zebrania rodziców pierwszoklasistów, na które przygotowuje swoje wystąpienie.

W pierwszym tygodniu września:

- współprowadzi zajęcia integracyjne w klasach pierwszych, robi notatki z obserwacji uczniów,
- zakłada osobne teczki dla każdej klasy pierwszej.

W drugim tygodniu września:

- zbiera ankiety wypełnione przez pierwszoklasistów, opracowuje wyniki – to ważna czynność, gdyż mogą stanowić podstawę do objęcia niektórych uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną,
- przygotowuje ulotki dla uczniów i rodziców z ofertą współpracy, które rozda podczas zebrania.

W trzecim tygodniu września:

- uczestniczy w lekcji wychowawczej, na której rozdaje uczniom ulotki z ofertą adresowaną do nich,
- bierze udział w ogólnym zebraniu rodziców klas pierwszych, informuje o swojej roli w szkole, rozdaje ulotki z ofertą współpracy oraz ankiety-wywiady.

1 września każdego roku w szkołach pojawiają się nowi uczniowie. Zadaniem pedagoga szkolnego jest jak najszybsze nawiązanie kontaktu z nimi oraz ich rodzicami, wsparcie wychowawców w rozpoznaniu indywidualnych potrzeb i możliwości nowych podopiecznych oraz integrowaniu z nowym dla nich środowiskiem szkolnym.

W czwartym tygodniu września:

- odbiera od wychowawców ankiety wypełnione przez rodziców, opracowuje wyniki, kompletuje indywidualną dokumentację uczniów (opinie, orzeczenia, zaświadczenia lekarskie, Karty Indywidualnych Potrzeb Ucznia) – wszystko to, co może stanowić podstawę do objęcia konkretnego pierwszoklasisty pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Jak zaplanować własne doskonalenie zawodowe

Funkcja pedagoga szkolnego wymaga systematycznego uzupełniania wiedzy i poszerzania profesjonalnych kompetencji. Warto podejść do tego metodycznie. Po pierwsze, zastanów się nad rzetelną odpowiedzią na pytania: Jakie problemy napotykam w swojej pracy? Czego nie wiem? Co jest mnie i mojej szkole potrzebne „tu i teraz”? Następnie należy zapoznać się z ofertą szkoleniową różnych ośrodków i firm działających w regionie lub kraju, regularnie śledzić nowe oferty przesyłane do szkoły oraz zamieszczane w Internecie i – co ważne – starannie je selekcjonować. Ważne jest również, by wcześniej uzgodnić z dyrektorem kilka spraw, np. jego zgodę na udział w danej formie doskonalenia zawodowego, ponieważ łączy się to z nieobecnością pedagoga w pracy czy też z kwestią ponoszenia kosztów finansowych.

Jak propagować swoją pracę

Nawet bardzo doświadczony pedagog, świetnie znany swoim uczniom, ich rodzicom i kolegom z grona pedagogicznego, powinien zaznaczać swoją obecność w placówce. Na początku nowego roku szkolnego należy przypomnieć szkolnej społeczności o swojej roli.

MAŁGORZATA ŁOSKOT

LISTA KONTROLNA CZYNNOŚCI PEDAGOGA NA POCZĄTKU ROKU SZKOLNEGO

LP.	CZYNNOŚĆ	TAK	NIE
1.	Opracowanie planu pracy na rok szkolny 2011/2012, uzyskanie akceptacji dyrektora		
2.	Pobranie z sekretariatu dziennika pracy pedagoga, dzienników zajęć specjalistycznych oraz aktualnych list klasowych		
3.	Założenie teczek dla poszczególnych klas pierwszych		
4.	Założenie rejestru udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz podejmowanych interwencji wychowawczych		
5.	Uporządkowanie dokumentacji indywidualnej uczniów klas pozostałych		
6.	Przygotowanie ulotek z ofertą współpracy dla uczniów, rodziców i nauczycieli		
7.	Uzgodnienie z wychowawcami pierwszoklasistów harmonogramu współprowadzenia zajęć integracyjnych		
8.	Rozdanie pierwszoklasistom ankiet zapoznawczych, zebranie ich oraz analiza otrzymanych informacji		
9.	Wystąpienie na ogólnym zebraniu rodziców klas I (zebraniach klasowych), przedstawienie swojej roli w szkole, złożenie oferty współpracy		
10.	Gromadzenie opinii i orzeczeń, zaświadczeń lekarskich, Kart Indywidualnych Potrzeb Ucznia – dokumentacji, która może stanowić podstawę do objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole		
11.	Uzgodnienie terminów zajęć specjalistycznych (indywidualnych i grupowych) prowadzonych z uczniami o SPE		
12.	Wstępne przygotowanie dokumentacji na potrzeby zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej		

AUTOR: MAŁGORZATA ŁOSKOT

SCHEMAT PORZĄDKOWANIA INFORMACJI O UCZNIU Z UWZGLĘDNIENIEM ŹRÓDEŁ INFORMACJI I TECHNIK ICH ZBIERANIA¹

LP.	ZAKRES INFORMACJI	ŹRÓDŁA INFORMACJI I TECHNIKI ICH ZBIERANIA
1.	Sytuacja rodzinna (oraz rozpoznanie możliwości wsparcia dziecka ze strony członków rodziny)	rozmowa z rodzicami
2.	Stan zdrowia dziecka	rozmowa z rodzicami, analiza dokumentów
3.	Wzrok, słuch (ubytki)	rozmowa z rodzicami, analiza dokumentów
4.	Rozwój poznawczy i rozwój mowy: a) funkcje poznawcze zaangażowane w uczeniu się na sposób szkolny: ☐ funkcje wzrokowe, ☐ funkcje słuchowe, ☐ funkcje kinestetyczno-ruchowe, ☐ integracja funkcji percepcyjnych, ☐ pamięć i uwaga; b) poziom rozwoju umysłowego; c) rozwój mowy	analiza dokumentów (w tym szczególnie wytworów ucznia), obserwacja ucznia
5.	Sfera emocjonalno-motywacyjna	analiza dokumentów, obserwacja ucznia
6.	Zachowania społeczne	analiza dokumentów, obserwacja ucznia
7.	Miejsce dziecka w realizacji wymagań szkolnych (objawy specjalnych potrzeb edukacyjnych) w zakresie: a) czytania; b) pisania; c) liczenia; d) innych wymagań szkolnych	analiza dokumentów (w tym szczególnie wytworów ucznia), obserwacja ucznia
8.	Inne informacje (szczególnie zainteresowania, sprawności pozaszkolne)	rozmowa z rodzicami i uczniem, analiza dokumentów, obserwacja ucznia

¹ Wiliński P., *Specjalne potrzeby edukacyjne uczniów. Nowe zadania nauczycieli*, „Uczyć lepiej. Czasopismo Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu”, 3/2010–2011, s. 12–14.